

Chetití a Hebrejci

Aleš Mučka

Chetitská říše

(19. století př. n. l. – 717 př. n. l.)

Chetitě v Malé Asii

- 1745 – 1590 př. n. l. – Stará říše Chetitů
- 1590 – 1400 př. n. l. – Doba zmatků
- 1400 – 1190 př. n. l. – Nová říše Chetitů
- 1190 – 717 př. n. l. – Období hieroglyfických Chetitů

Stará chetitská říše

Zrození říše Chetitů

- Na přelomu 19. a 18. století př. n. l. se jednotlivé chetitské kmeny sjednotily pod vládou krále Anittaše
- Společnými silami si začali podrobovat jednotlivá města původního obyvatelstva (Chattijců)
- Tímto způsobem získali i své budoucí hlavní město Chattušaš

Stát bez orientální despotie

- Chetitský král nevládl absolutisticky, ale byl omezen jedním nebo dvěma jinými státními orgány
- Za prvé to byla *tulie*, ve které členové královské rodiny a šlechta rozhodovali o osudu provinilých králových příbuzných
- Druhým kolegiem byl *pankuš*, ve kterém zasedali vybraní vojáci, kteří měli imunitu

Správa Chetitské říše

- Stát Chetitů nebyl centralizovaný jako např. Babylónie nebo Egypt
- Jednalo se o federaci autonomních států, ve kterých vládli panovníci z místních rodů
- Každý lokální panovník musel před nástupem na trůn složit přísahu věrnosti chetitskému králi, aby byla udržena jednota celé říše Chetitů

Král Tabarnaš I.

- V 17. století př. n. l. vedl několik úspěšných válečných tažení a rozšířil Chetitskou říši do dnešní západní Kilikie
- Každý z jeho nástupců na chetitském trůně nosil s hrdostí titul *tabarnaš* (stejně jako titul *caesar* v antickém Římě)
- Jeho syn Chattušiliš I. plánoval tažení do Sýrie, ale onemocněl a zemřel

Dobyvatel Muršiliš I.

- Jako další usedl na chetitský trůn Muršiliš I., který dobyl severní Sýrii
- Poté vedl úspěšné tažení do severní Mezopotámie, kde porazil Churrity a učinil z nich své „spojence“
- Poté se svou armádou táhl přes tisíc kilometrů podél řeky Eufratu a s pomocí „páté kolony“ dobyl a vyplenil Babylón

Doba zmatků

- Na začátku 16. století př. n. l. byl Muršiliš I. zabit během palácového spiknutí
- Do roku 1520 př. n. l. byli chetitští králové zabíjeni během palácových převratů
- Panovník Telipinuš se pokusil ukončit vnitřní nestabilitu vydáním zákona o nástupnictví a Chetitská říše se tak mohla vrátit na sto let k dobovačným válkám

Nová chetitská říše

Potřebovali silného velkokrále!

- Okolo roku 1400 př. n. l. vpadli na území Chetitské říše Kaškové, které podporovali někteří nespokojení „spojenci“ Chetitů
- Po zničení Chattušaše svrhl budoucí král Šuppiluliumaš I. svého bratra z trůnu
- Když vyhnal ze země cizí vojska, začal si sňatkovou politikou zabezpečovat spojení se sousedními státy

Spory na jižní hranici

- Při získávání nových území se Chetitská říše setkala na své jižní hranici s jinou starověkou mocností – Egyptem
- Největší spory se vedly o pevnost Kadéš a malé království Amurru, které obě strany pokládaly za svůj nárazníkový stát
- Egyptský faraón Ramses II. se rozhodl pro válku a došlo k bitvě u Kadéše

Nápor ze západu

- I když po bitvě u Kadéše uzavřela Chetitská říše s Egyptem mírovou smlouvu, brzy čelila dalšímu nepříteli
- Na moři se objevily „mořské národy“, které svými nájezdy silně destabilizovaly celý stát Chetitů
- Okolo roku 1190 př. n. l. byla vypálena Chattušaš a Novochetitská říše zanikla

Konec Chetitů

- Na začátku 12. století př. n. l. se přeživší Chetitě uchýlili do několika pohraničních pevností (Hama, Halab, Maraš, Karatepe a Karchemiš)
- Zde vznikla tzv. kultura hieroglyfických Chetitů, která definitivně zanikla, když armáda Asyřanů dobyla roku 717 př. n. l. poslední chetitskou pevnost Karchemiš

Chetitská armáda

Hlavní zbraň – válečný vůz

- Chetité jako jeden z prvních národů začali používat ve velkých počtech válečné vozy – nejdříve jen s dvoučlennou osádkou
- Později měl vůz tažený dvěma koňmi trojčlennou posádku (vozataj, štítonoš a lučištník)
- Chetitská armáda ale musela koně nakupovat v zahraničí (říše Mittani)

Chetité pěchotu nepotřebovali!

- Chetité pěchotu používali především k podpoře a ochraně válečných vozů
- Jedině v terénu nepřístupném pro válečné vozy operovala samostatně
- Kromě elitní královské gardy se pěší kopiníci a lukostřelci rekrutovali z vazalských států a žoldnéřů

Hodnocení Chetitské armády

- Chetitě jako první upřednostnili vozbu (budoucí kavalérii) před pěchotou
- Rovněž jako první začali vyrábět a používat železné zbraně
- I když neprosazovali tradiční orientální despocii, jejich „spojenci“ proti nim mnohokrát povstali a podpořili svými oddíly nepřátele Chetitů

Války Hebrejců (15. století př. n. l. – 586 př. n. l.)

Nedostatek pramenů

- Biblické války (15./14. století př. n. l. – 10. století př. n. l.) – popsány pouze v Bibli
- Války hebrejských království (10. století př. n. l. – 586 př. n. l.) – doloženy archeologickými vykopávkami a nehebrejskými prameny

Biblické války

První hebrejská válečná tažení nebo literární fikce?

- Prvním hebrejským vojevůdcem byl podle Bible Mojžíš a jeho ozbrojený Exodus
- Jeho nástupce Jozue dobýval Kanaán, což je opět podrobně popsáno v Bibli
- I tažení králů Saula, Davida a Šalamouna jsou zatím doloženy pouze v této knize
- Všechny tyto historické události nebyly doloženy jinými typy pramenů

Války hebrejských království

Dvě hebrejská království

- **Izraelské království** (931 př. n. l. – 722 př. n. l.)
- **Judské království** (asi 930 př. n. l. – 586 př. n. l.)
- Neexistují věrohodné prameny, že vznikly rozpadem jednotného hebrejského státu

Kočovníci se usazují

- Hebrejský národ vytvořily nomádské kmeny, které se věnovaly pastevectví
- Životně důležité zemědělské produkty nakupovaly v kanaánských městech
- Když v Kanaánu vypukla krize, museli se kočovníci usadit a obdělávat půdu
- Po invazi mořských národů ve 12. století př. n. l. se Hebrejci usadili trvale

Nový prostor

- Egyptský faraón Šešonk I. v 2. polovině 10. století př. n. l. vyplenil kanaánská města, ale území nepřipojil ke své říši
- Na troskách vypleněných sídel začaly hebrejské kmeny budovat svoje vlastní státní útvary
- Nejdříve se zformovalo Izraelské království a po jeho pádu vzniklo Judské království

Izraelské království

První království Hebrejců

- Po počáteční politické nestabilitě se k moci dostává Omríjovská dynastie (884 – 842 př. n. l.)
- Její vláda se vyznačuje stavbou pevností s kasematovými hradbami
- Království muselo čelit útokům panovníků sousedních států a také rozpínavosti Asyrské říše (Bitva u Karkaru 853 př. n. l.)

Invaze Aramejců

- Roku 842 př. n. l. vojenský velitel Jehú provedl státní převrat a zavraždil krále
- Této politické nestabilitě využil sousední kmen Aramejců, kteří se rozhodli osvobodit původní kanaánské obyvatelé
- Rovněž se osamostatnilo království Moáb
- Roku 811 př. n. l. se ale stabilizovala situace v Asyrské říši a Aramejci se stáhli

Konec Izraelského království

- Po více než padesáti letech ve vazalském postavení se asyrští panovníci rozhodli připojit hebrejský stát ke své říši
- V letech 735 – 732 př. n. l. obsadil král Tiglatpilešar III. celé království kromě Samaří, které roku 722 př. n. l. dobyl jeho potomek Salmanassar V.
- Tímto datem zaniklo Izraelské království

Judské království

Z popela Izraelského království

- Již v 10. století př. n. l. je doložena existence Jeruzaléma jako bezvýznamného horského městečka
- Po pádu Izraelského království v 8. století př. n. l. přišli do Judska uprchlíci ze severu a vytvořili nový stát
- Judský král se stal dobrovolně vazalem asyrského krále, aby oslabil severní stát

Hazard krále Chizkijáše

- Nový král Chizkijáš upevnil jednotu Judska i v otázkách náboženství a povstal proti Asyrské říši, která procházela krizí
- Ve strachu před odvetou nechal masivně opevnit města Jeruzalém a Lakiš
- Okolo roku 701 př. n. l. trestná výprava skutečně přišla a kromě Jeruzaléma bylo vyplněno celé království

Mezi velmocemi

- Nástupci krále Chizkijáše byli již poslušnými vazaly asyrských panovníků
- V 2. polovině 7. století př. n. l. byla moc Asyřanů oslabena Egyptskou říší, která se brzy dostala do konfliktu s Babylónií
- Po bitvě u Karchemiše roku 605 př. n. l. se králové Judska stali vazaly Babylóňanů

Zánik Judského království

- Brzy se ale judští panovníci s pomocí Egypta vzbouřili proti vládcům Babylonu
- Po první trestné výpravě roku 597 př. n. l. byli příslušníci hebrejské aristokracie odvedeni do zajetí
- Nově dosazený král se po několika letech opět vzbouřil, a proto byl roku 586 př. n. l. dobyt Jeruzalém (Babylonské zajetí)

Hebrejská armáda

Žádná velká bojiště

- Hebrejskou armádu tvořila především pěchota, která praktikovala partyzánský způsob boje
- Lehkou pěchotu nevedli zkušení důstojníci ale náboženští a kmenoví vůdci, kteří se snažili jít svým mužům příkladem
- Armáda byla vysoce pohyblivá a její disciplínu zajišťovalo její náboženství

Výzbroj a výstroj

- Tradičním vybavením hebrejského pěšáka bylo kopí s bronzovým hrotem a nůž
- Používaly se také luky a oštěpy, ale tradiční střelnou zbraní byl prak
- Ochrannou zbroj a válečné vozy okopírovaly hebrejské jednotky až v mladších historických obdobích
- Zahnutý meč (khopéš) nahradil rovný meč

Nový hebrejský meč z roku 1000 př. n. l.

Hebrejská pěchota

Král David – nejslavnější prakovník

Historický význam hebrejského vojenství

- Hebrejci a jejich vojenské jednotky dokázaly vést dlouhodobé partyzánské boje s každým svým nepřítelem
- Jejich armáda ukázala pozvolný přechod z kmenového válečnictví až k profesionálním jednotkám
- Jejich náboženská motivace udržovala disciplínu mezi vojáky různých kmenů

Oh, NO
Was that
TODAY?

Děkuji za pozornost

Prostor pro dotazy

**I GUESS THEY REALLY MISSED
THE BOAT ON THIS ONE**